

ID-DUBBIENA

Sa ftit taż-żmien ilu wiehed kien jaħsibha tajjeb jekk dubbiena għandhiex tingered; imma l-lum, bid-dawl tax-xjenza sibna li d-dubbiena hija waħda mill-mezzi l-aktar qawwija biex ixxerred il-mard qalb il-bnedmin, bħal ma huma: *id-deni tifu*, *id-disenterija*, *il-gidri*, *id-difterite il-korla*, *it-traċna* u mard ieħor. U dan kif? Isimghuni u ngħidulkom fil-qasir. Nithaddet biss fuq id-dubbiena tad-dar, (*Musca domestica*) li tinsab fid-dinja kollha. Dak li ngħid biex neqirduha jiswa għal l-oħrajn ukoll.

STORJA TAD-DUBBIENA

Il-koll nafuha: kullhadd jaf kemm hija sikkanti, kemm hija moqżieža. Twila daqs ċentimetru, b'kulur aħdar-griż, u b'żewġ ġwienah, issibha fid-djar, fil-ghorfa, fl-istalla, fuq xi miżbla. Fix-xitwa baħh għal kollox: dawk il ftit li jibqgħu ħajjin jistaħbew ġewwa xi xaqq fid-djar jew fil-kampanja; oħrajn jibqgħu ġewwa l-fosdqa tagħhom li sa dak iż-żmien tkun għadha ma fesdqietx! Malli jibda riesaq Marzu, ma' l-ewwel sħana dawk li jkunu għaddew ix-xitwa magħna jibdew jitfaċċaw u tarahom wara xi żġieġa għas-sħana, nofshom mejtin tant kemm ikunu fjakki. *Issa huwa l-ewwel waqt li neqirdu d-dubbiena, għax kull dubbiena mara meqruda tfisser li ahna nkunu naqqasna ftit MILJUNI ta' dubbien għall-ħabta ta' Awissu!!* Il-ġhaliex għandkom tkunu tafu li d-dubbiena, malli xxomm is-sħana tibda tfittex fejn tbit; u ma tfittixx irkejjen puliti, imma mahmugin, biex id-dud li jitwieled ikollu mnejn jiekol. U d-dubbiena ma hiex bħal ħafna insetti oħra, li meta jbidu darba jmutu; le, id-dubbiena tbid kemm-il-darba ma' tul is-sajf, u n-nisel ta' dubbiena waħda, ma' tul is-sajf ġie magħdud u sabu li dana in-nisel jati tmintax-il biljun bajda (18,000,000,000,000). Alla jħares dan il-bajd kollu kien ifaqqas! Ħafna hwejjeg tal-ġerda, mahluqin min-natura stess, inaqqsu bil-bosta dan il-ġhadd! Aktarx id-dubbiena tbid minn tmenin sa mija u għoxrin bajda, li wara tnax jew erbgħa u għoxrin siegħa (skond is-sħana) ifaqqsu. Tara geġwīgija ta' dud, abjad bħal madriperla, li wara ftit granet ma jibqāx jitharrek, isir ta' kulur skur u jrabbi l-fosdqa. Wara ftit granet toħroġ minnha d-dubbiena.

KIF ID-DUBBIENA IXXERRED IL-MARD

Ma hux tassew li d-dubbiena tigdem! Id-dubbiena ma għandhiex biex tigdem; għandha biss ilsien magħmul bħal tubu, biex bih ISSOFFI l-ikel li jrid ikun MAHLUL. Id-dubbiena tmur qalb il-mard, tmur fuq il-ħmieġ, tmur fuq kull haġa moqżieža; hija mimlija kollha kemm hi b'xgħar jew suf żgħir. Meta tmur fuq dak li semmejna hija tiġbor magħha sewwa l-ħmieġ kemm ukoll iż-żerriegħa tal-mard; u billi hija ma tigdimx, meta tasal fuk l-ikel iddeffes ilsienha ġewwa l-ikel; jekk issibu mahlul kollox sewwa; inklêlê id-dubbiena titlaq ftit mill-bżieq tagħha, biex tkun tista' ssoffi! u hekk fuq jew ġewwa l-ikel thalli (barra l-bżieq tagħha) dak il-gwaj kollu li tkun ġabret ma' sufha, u meta tmur fuq bniedem b'saħtu malajr iċċapsu bil-mard ukoll. Jigifieri d-dubbiena jew idakkarlekk l-ikel jew iddakkar lilek! Halib, ħobż, ġobon, laħam, kunserva eċċ. jekk ma żżommhomx imġhottija jistgħu jkunu kaġun ta' mard kbir! jekk m'hux ta' mewt ukoll!

NEQIRDUHA!

Għandna ahna noqogħdu kwieti minnġhajr ma nagħmlu gwerra lil din is-saħta? Dubbiena, wara li tkun żaret marid, tiġi bil-ġhatx ġewwa t-tazza tal-halib li jkollok lest għat-tarbija u tniġġsu! Inti, bla ma taf xejn, tati l-halib lit-tarbija. Wara żmien it-tarbija timrad; tni u... tmut!! Inkella, id-dubbiena wara żjara lil kas ta' *Differite* iċċappaslek xi tarbija! Minn flok noqogħdu ngemgmu, naraw liema huma l-aħjar mezz biex wiehed jeqred darba għal dejjem, din il-mishuta ta' dubbiena!

Ahna għedna li malli tidhol is-shana jibda jitfaċċa dak id-dubbien kollu li jkun baqa' ħaj ma' tul ix-xitwa. U dana d-dubbien jibda biex jissahha u jfittex il-lok fejn ibid!

U ahna nibdew biex neqirduh minn l-ewwel, għax din li-qerda ewlenija tiswa wisq; anzi jekk ahna nżuru l-lokijiet fejn id-dubbiena tmur biex tbid u nsaqquh jew inbexxuh b'din il-mistura

PITROLJU 15 il-parti
AĊDU KARBOLIKU 4 parti
ĊITRONILLA 1 parti.

aħna naslu biex ġurnata ma jkollniex mard iżjed! Infittxu l-lokijiet maħmuġa, il-bramel fejn jinżamm id-demel tad-dar, xi rokna maħmuġa fil-bitha jew fil-ġnien, u nbexxu-hom tajjeb!

Bil-formalina teqred haħna dubbien. Hu 10 parti haħib, 10 parti ilma u parti formalina; qieghed kollox fil-ġholi, fejn ma jilħquhx it-tfal, u tara kif id-dubbien jagħmel haħna ġħal dan il-haħib, u jmut f'qasir żmien. Jekk ixxarrab biċċa biskuttell jew gallettina u żżid ftit zokkor aħjar u aħjar!! Mezz ieħor huma l-karti ġħad-dubbien.

Barra minn dawn il-mezzi nfittxu dejjem li nġħattu il-hwejjeġ kollha ta' l-ikel; ħobż, laħam, haħib, ġobon, ħelu, kunserva, ilma, kollox!!! Fuq il-mejda ta' l-ikel jiena sib tajeħ wisq plattin bi ftit trab tal-brieġħed (*Insect destroying powder* jew *Polvere Insetticida*). Tista' tużah ukoll billi tqieghdu ġewwa s'fud li tixtrih ġħal din il-biċċa u xxerred minnu fl-arja, fejn hemm miġbur id-dubbien.

Barra mid-dubbiena tad-dar hemm ukoll id-dubbiena hadra (*Calliphora erythrocephala*—*Blue-bottle* ta' l-Ingliżi) li ittir l-aktar fuq il-laħam, l-iżjed il-laħam ta' xi bhima mejta, u ssibha ġħand tal-laħam, fuq xi miżbla mbażżra sħiħ jew fuq xi munzell ħaxix imġherri! Din id-dubbiena tħid kull darba minn ħames sa sitt mitt bajda, u tagħmel deni daqs ħaħibtha d-dubbiena tad-dar! Neġirduha wkoll!!